

Norsk Folkehjelp
Fagbevegelsens solidaritetsorganisasjon

**Forbundet for ledelse og teknikk (FLT)
Sør-Afrika og minehund
Statusrapport 2023**

SAMARBEID OM SOLIDARITET

Forbundet for Ledelse og Teknikk (FLT) og Norsk Folkehjelp deler sterke tradisjoner for internasjonal solidaritet, og dette er et godt utgangspunkt for å nå de målene vi setter oss.

Våre samarbeidspartnere i Sør-Afrika er sosiale bevegelser, sivilsamfunnsorganisasjoner og forskningsinstitusjoner. Felles for dem er at de kjemper for rettferdig fordeling av makt og ressurser. Mange av dem samarbeider tett med fagbevegelsen, og har opplevd både vold og trusler fra arbeidsgivere som har motsatt seg fagorganisering.

Fortsatt er det få mennesker som organiserer seg kollektivt i det sørafrikanske landbruket. En av grunnene er at mange av gårdene ligger isolert fra omverdenen. Noen av arbeiderne vet ikke at det finnes fagforeninger for dem, og at også sesongarbeiderne kan bli medlemmer. Og andre tror fagforeningskontingenten er for dyr.

Men den aller viktigste årsaken til at folk ikke organiserer seg er at gårdeierne fraråder og i noen tilfeller aktivt forbyr arbeiderne å melde seg inn i en fagforening. Med den høye arbeidsløsheten, en utbredt fattigdom og vold i samfunnet, er mange er

redd for jobben og boligen sin, og tør ikke trosse arbeidsgiveren.

Norsk Folkehjelp ønsker å bidra til partnernene skal få større påvirkningskraft overfor lokale, regionale og nasjonale myndigheter. Blant målene er å få til en endring av jordbrukspolitikken slik at den tjener småbøndernes interesser, styrke kvinners rett til jord, og vise hvordan utvinningsindustrien får negative følger for bøndene.

Sør-Afrika ligger på verdenstoppen når det gjelder størst økonomisk ulikhet. Millioner av sørafrikanere bor fortsatt i uformelle bosettinger og slummer, med dårlig tilgang på vann, elektrisitet og tilfredsstillende sanitære forhold. Og selv om de rike vingårdseierne igjen har åpnet for turisme og tjener stort på eksport, lever arbeiderne som har bodd og jobbet på gårdene i generasjoner ofte under fattigdomsgrensa.

Verdens øyne er for tiden naturlig nok mest rettet mot grusomhetene som utspiller seg i Ukraina og Palestina. Likevel er det viktig at vi fortsetter å støtte våre samarbeidspartnere i andre deler av verden.

I tillegg til å støtte arbeidet til Norsk

Folkehjelps samarbeidspartnere i Sør-Afrika, har FLT en mangeårig tradisjon for å støtte oppdrett og utdanning av minesøks-hunder ved vårt globale minehundsenter (GTC) i Sarajevo i Bosnia-Hercegovina.

Takket være bidraget fra FLT står våre partnerorganisasjoner i Sør-Afrika bedre rustet i sitt arbeid for rettferdighet. Tusen takk for støtten og samarbeidet!

Jan Olav Andersen

Jan Olav Andersen
styreleder i Norsk Folkehjelp

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, sanitet og redningstjeneste, humanitær mine- og eksplosivrydding og flyktning- og integreringsarbeid. Norsk Folkehjelp har rundt 16 000 medlemmer i Norge, og 2300 ansatte i 31 land.

NORSK FOLKEHJELP I SØR-AFRIKA OG OPPDRETT AV MINEHUNDER

I 1992 var Norsk Folkehjelp en av de aller første utenlandske organisasjonene som etablerte seg med eget kontor i Sør-Afrika, etter invitasjon fra ANC.

Våre samarbeidspartnere er sosiale bevegelser, sivilsamfunnsorganisasjoner og forskningsinstitutter. Mange av dem samarbeider tett med fagbevegelsen, og målet er å få økt påvirkning på myndighetene lokalt, nasjonalt og regionalt.

Våre partnere vil endre jordbrukspolitikken slik at den tjener småbøndernes interesser, rette søkelyset mot kvinners rett til jord, og vise hvordan utvinningsindustrien får negative følger for bøndene. Partnerne jobber også med å øke kunn-

skapen om hvordan organisasjonene kan stille myndigheter til ansvar og kreve åpenhet og informasjon.

Avl og opptrening av minehunder er et annet viktig arbeid, som gjøres ved Norsk Folkehjelps globale minehundsenter i Sarajevo (GTC). Minehunder er en nøkkelfaktor i arbeidet med å rydde land for miner og andre eksplosiver. Hundenes evne og pålitelighet når det gjelder å oppdage miner og rester etter eksplosiver under ulike klimatiske forhold, grunnforhold og vegeta-

sjon, har gjort dem til en uerstattelig operasjonell ressurs i Norsk Folkehjelps verktøykasse. Ved endt utdanning drar hundene videre på jobb til blant annet Ukraina, Irak og Zimbabwe for å gjøre en livreddende innsats i humanitære mineryddingsaktiviteter.

Utgitt av: Norsk Folkehjelp
Trykk: LO Media
Layout og tilrettelegging: Kirsti Knudsen og Anne Vines
Foto: Henning Schau og Norsk Folkehjelp

NOEN INNTRYKK FRA SOMMERENS BESØK I SØR-AFRIKA

FLT har bidratt i flere år til Norsk Folkehjelps arbeid i Sør-Afrika. I juni fikk vi for første gang mulighet til å møte noen av samarbeidspartnere. Vi fikk bekreftet at det solidaritetsarbeidet vi støtter er svært viktig. Og det er oppmuntrende å se at vårt bidrag kan gi håp for tusener i framtida.

Sør-Afrika sliter med korrupsjon og kaotiske politiske tilstander. Landet mangler en handelspolitikk for å beskytte de ulike næringene, én million gårdsarbeidere har mistet jobben de siste årene, og stort sett er det bare gruvedriften som går bra, med utvinning av mineraler, diamanter og kull.

Men gruvedriften har sine sterke negative sider, med forurensning som forgifter drikkevannet og luften, og utarming av jorda som folk lever av. Gruvedriften fører også til store forstyrrelser i bakken slik at det oppstår synkehull som de fattige kommunene ikke har råd til å utbedre. Dette fører til at folk som bor der blir tvunget til å flytte ut fra hjemmene sine uten å få nok hjelp og bidrag til nyetableringer fra myndigheter eller gruveselskaper.

Norsk Folkehjelps partner Macua (Mining Affected Communities United in Action) hjelper folk i kommuner som er berørt av gruvedriften, og jobber med å få spesielt ungdom til å stå opp og si ifra at nok er nok. Vi deltok i et ungdomsarrangement med masse engasjement, fikk se synkehull, se slagghauger som beslagla kjempeområder, og vi møtte innbyggere som led under uretten som disse gruveselskapene utsatte dem for.

HARDE ARBEIDSVILKÅR OG DÅRLIGE BOFORHOLD

I Cape Town-området møtte vi TCOE (Trust Community Outreach and Education) som jobber at folk skal få tilgang til jord og naturressurser som kan sikre et godt levebrød og et verdig liv for dem som jobber i jordbruket. Vi fikk møte mange landarbeidere og folk som jobber på vingårdene.

Vi møtte også fagforbundet CSAAWU (Commercial, Stevedoring, Agriculture & Allied Workers Union) som organiserer mer enn 4000 gårdsarbeidere. Her traff vi folk som lever langt under eksistensgrunnlaget hva gjelder, bolig, skole, lønn og respekt. Å

En konsekvens av gruvedriften er at det kan oppstå store synkehull i bakken. Dette fører ofte til at beboerne i området blir tvunget til å flytte fra hjemmene sine.
Foto: Henning Schau

organisere disse er ikke lett, og under fem prosent av gårdsarbeidere er organisert.

Mange tjener så lite at de ikke kan eie sin egen bolig, de må betale leie for skur som gårdseiere ikke renoverer til tross for leieinntektene. Vi fikk et lite blikk inn i hjemmet til en liten familie som jobbet i landbruket. Det de kalte hjemmet sitt var et skur, noen uten sanitære forhold som toalett og innlagt vann, og strømmen måtte betales etter landeierens forgodtbefinnende. Først etter ti år kan leietakerne kalle boligen for «sin egen», slik at landeieren ikke kan kaste deg ut på dagen.

UNGDOM MISTER HÅPET

Arbeidsløsheten i Sør-Afrika er på rundt 50 prosent, og blant ungdom mellom 18 og 30 år er den på 89 prosent. De unge er i ferd med å miste håpet om en framtid, og unger helt ned til ti år begår selvmord. Gjengkriminalitet og narkotikamisbruk øker, og mange av dem som får seg høyere utdanning flytter ut av landet.

Foreldre har ofte ikke råd til å la barn fullføre hele skoleløpet, dermed kommer de dårlig ut tidlig i livet, og utsiktene for videre skolegang er små. Dette ønsker Norsk Folkehjelps samarbeidspartner EE (Equal Education) å gjøre noe med. De jobber for elevers og studenters vilkår på 56 skoler, og har over

5200 medlemmer – elever, lærere og foreldre.

Vi møtte EE i landets nest største «township», Khayelitsha. De er opptatt at alle skal få den skolegangen de har krav på. utfordringene er vedlikehold av skolebygging og dårlige sanitærforhold, lang skolevei og manglende kollektiv transport, og ofte dårlig sikkerhet for elever og lærere – med mange voldsepisoder.

EE har blitt en virkelig grasrotorganisasjon. De påvirker myndigheter, møter i parlamentet og har tatt rettslige skritt for å forsvare studenters rettigheter. Det er en stor utfordring at finansieringen av slike organisasjoner faller. EEs budsjett er halvert på få år, og de har vært nødt til å kutte i staben, fra 90 til 40 ansatte. FLT's bidrag er med andre ord viktigere enn noen sinne.

I Sør-Afrika: Ulf Madsen og Henning Skau

SOWETO er den største «townshipen» i Sør-Afrika, med tre millioner mennesker på et område på 200 kvadratkilometer, som er under halvparten av Oslo kommunes areal. Her finner du den eneste gata i verden der det har bodd to fredsprisvinnere, nemlig Nelson Mandela og Desmond Tutu.

KVINNENE ORGANISERER SEG

Norsk Folkehjelp og partnerorganisasjonene i Sør-Afrika gjør en viktig innsats for å få flere kvinner til å organisere seg. Woman on farms (WFP) jobber for å styrke kvinners rettigheter på gårdene slik at de kan bedre sine arbeids- og levekår.

Kvinnene mener at vilkårene for landarbeidere har blitt dårligere og dårligere. Tidligere tok landeiere mer vare på arbeiderne, også når de ble eldre. Nå får kvinnene ikke lenger pensjon når slutter å jobbe, og de mister de få rettighetene og inntektene de hadde da de var ansatt på de store gårdene.

Ikke nok med det, de blir kastet ut av sine hjem når de ikke kan betale for seg, og de har ikke råd til lege, tannlege eller syke-

hus når de trenger det. Mange må leve på familie og venner.

Selv de som har jobb har vanskelig for å klare seg. Det er innført minimumslønn, men lønnsøkningen er mindre enn de økte kostnadene for å leve. Dessuten, ved innføringen av minimumslønn endret bare landeierne på hvor mange timer arbeiderne fikk lov til å jobbe, slik at de fikk den samme lave lønna som før.

Styreform: **Republikk**

Hovedstad: **Ingen konstitusjonelt fastsatt hovedstad. Pretoria (president/ regjering), Cape Town (parlamentet) og Bloemfontein (rettslig)**

Flateinnhold: **1 219 090 km²**

(Norge: 323 802 km²)

Folketall: **58 millioner (2023)**

Religion: **Kristne (86 %), tradisjonelle afrikanske religioner (5,4 %), andre (8,6 %)**

Språk: **11 offisielle språk, de tre største er zulu, xhosa og afrikaans**

BNI pr. innbygger (2022): **5570 PPP\$**

(Norge 118 440 PPP\$)

Aldersstruktur: **Under 24 år: 45 %**

(Norge: 30 %)

Forventet levealder: **65 år (Norge: 82 år)**

Norsk Folkehjelps samarbeidspartner Women on Farms organiserer kvinnelige arbeidere i jordbruket. Disse kvinnene har laget et eget forsamlingslokale og tatt ledelsen i arbeidet for å forbedre vilkårene for landarbeiderne.

ENGASJER DEG

Du kan støtte samarbeidsprosjektet mellom Forbundet for ledelse og teknikk og Norsk Folkehjelp ved å starte din egen innsamling. Bruk Vipps 10145 eller bruk kontonummer 9001 08 76000. Merke gjerne med FLT.

FÅ INFORMASJON

For mer informasjon om samarbeidet, kontakt: Forbundet for ledelse og teknikk v/Nina Henriksen, tlf.: 906 82 226/ nina.henriksen@flt.no eller Norsk Folkehjelp v/Heidi Gulbrandsen Smerud, tlf.: 916 24 293/ heidis@npaid.org.

FØLG OSS

Facebook.com/folkehjelp
twitter.com/norskfolkehjelp
www.folkehjelp.no
Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO
Tlf.: 22 03 77 00